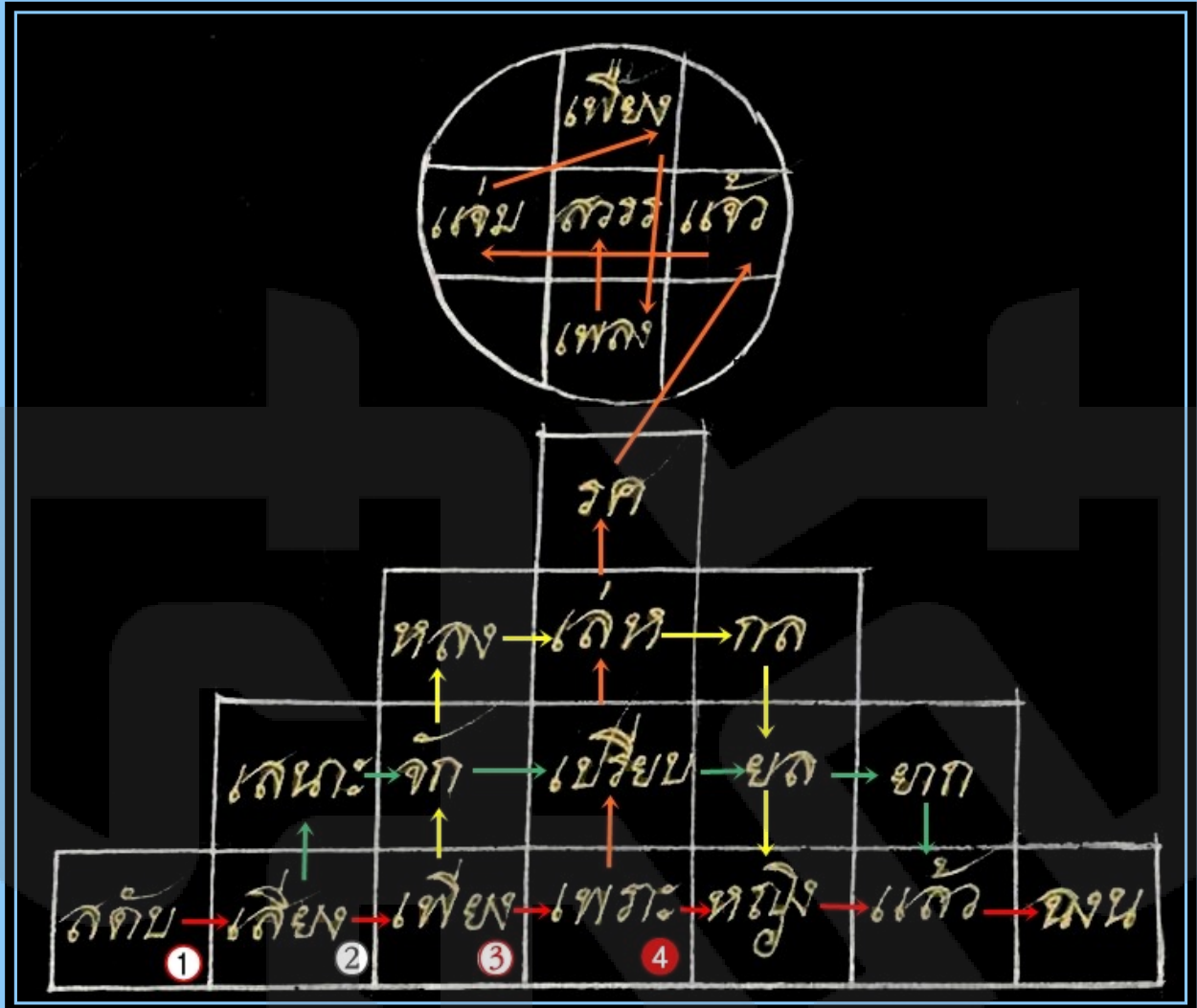

ศุภระโศก

ดอกกรัก พยัคศรี

๑ ยมก ๕๕

ลำดับเสียงเพ็ญเพราะหญิง¹

แล้วณ

เสียงเลาะจักเปรียบยล

ยากแล้ว

เพ็ญจักหลงเล่ห์กล

ยลยัง

เพราะเปรียบเล่ห์สรวรแจ้ว²

แจ่มเพ็ญเพลงสรวรค์

¹ ต้องการรูปวรรณยุกต์โท.

² ในหนังสือจารึกกับประวัติศาสตร์ศิลป์ฯ เป็นคำว่า “แล้ว”.

โคลงกลบท “ยมก” ชื่อ “ยมก” โดยคำศัพท์หมายถึง คู่, แผลด, สองชั้น เป็นโคลงกลบทจากจินตามณี มีรูปร่างเป็นทรงเรขาคณิต เป็นรูปสี่เหลี่ยมลดหลั่นขึ้นไปเป็นช่องๆ โดยฐานล่างสุดมี 7 ช่อง ถัดขึ้นไปเป็น 5 ช่อง ถัดขึ้นไปเป็น 3 ช่อง และสุดท้ายเหลือช่องเดียว ด้านบนเป็นรูปวงกลมแบ่งเป็น 9 ช่อง ทุกช่องทั้งรูปสี่เหลี่ยมและวงกลมมีคำโคลง

ลักษณะการถอนโคลงยมก คือ บาทแรกเริ่มจากฐานล่างสุดที่คำว่า “เสียง” ไล่คำตามลูกศรสีแดงไปทางขวา บาทที่สองเริ่มที่คำว่า “เสียง” ไล่คำขึ้นไปตามช่องด้านบนและวกกลับลงมาตามลูกศรสีเขียว บาทที่สามเริ่มที่คำว่า “เพียง” ไล่คำไปในลักษณะเดียวกับบาทที่สองตามลูกศรสีเหลือง และบาทสุดท้ายเริ่มที่คำว่า “เพราะ” ไล่คำทะลุช่องตรงกลางขึ้นไป และวนรอบช่องในวงกลมตามลูกศรสีส้ม

ภาพ : สมุดไทยคำ “สมุดแบบโคลงมีสารพัด” จาก World Digital Library [www.wdl.org/en/item/8965]

แบบแผนการถอนโคลง : ประเสริฐ ณ นคร. **จารึกกับประวัติศาสตร์ศิลป์** ใน ปาฐกถาศิลป์ พิระศรี ครั้งที่ 6 วันที่ 15 กันยายน 2544. มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544. 50.